

До Спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.055 Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова
із розгляду та захисту дисертації на здобуття
ступеня доктора філософії

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора наук з державного управління, професора
Ткачової Наталії Миколаївни на дисертацію Кузя Владислава
Анатолійовича на тему «Державне регулювання енергетичної безпеки
України в умовах геополітичних загроз», поданої на здобуття освітньо-
наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 28 Публічне
управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління
та адміністрування**

Актуальність теми дослідження. Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена тим, що енергетична безпека є ключовою складовою національної безпеки України. Сучасні геополітичні виклики та реформування енергетичного сектору потребують оновлених підходів до державного регулювання енергетичної безпеки. Перехід від адміністративно-централізованої до ринкової моделі економіки виявив низку проблем в енергетичній сфері, таких як недосконалість законодавства, зношеність основних фондів, вичерпання ресурсної бази, цінові диспропорції та структурний дисбаланс в енергетичному комплексі. Ці виклики підкреслюють необхідність створення ефективних механізмів для аналізу й забезпечення енергетичної безпеки на різних рівнях – від державного до місцевого. Важливим завданням є формування теоретичних основ і методів для комплексної оцінки стану енергетичної безпеки з урахуванням можливих загроз, а також розробка системи моніторингу на територіальному рівні.

Досягнення стратегічних цілей Енергетичної стратегії України до 2050 року, таких як розвиток конкурентних ринків енергоносіїв, підвищення енергоефективності та перехід на відновлювані джерела енергії, є важливим кроком для сталого розвитку енергетики. Пріоритетність енергетичної безпеки також визначена в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС, яка акцентує увагу на співпраці у сфері енергетики, реагуванні на кризові ситуації та раціональному використанні енергоресурсів.

Таким чином, розробка ефективних шляхів підвищення енергетичної безпеки є надзвичайно актуальним завданням, що сприяє забезпеченню сталого розвитку економіки та соціально-економічного зростання України.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації

У ході виконання дисертаційного дослідження автор використав широкий спектр методів, які забезпечили об'єктивність і достовірність отриманих результатів. Абстрактно-логічний метод застосовувався для теоретичного узагальнення і формулювання висновків, а метод декомпозиції — для визначення мети дослідження та постановки завдань.

Ретроспективний аналіз використовувався для вивчення еволюції державного регулювання у сфері енергетичної безпеки, тоді як системний аналіз сприяв цілісному підходу до наукового дослідження. Економіко-статистичний метод був залучений для аналізу сучасного стану енергетичної безпеки України, а функціональний метод — для дослідження інституційної складової та компетенцій органів державної влади у формуванні політики енергетичної безпеки.

Метод порівняльного аналізу дав змогу виявити особливості та закономірності державної політики України у порівнянні з іншими країнами. Метод узагальнення був використаний для формулювання висновків, рекомендацій та розробки пропозицій.

Достовірність і обґрунтованість отриманих результатів забезпечувалася значною інформаційною базою дослідження, яка включала законодавчі та нормативно-правові акти України й іноземних держав, офіційні статистичні та аналітичні дані, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних фахівців.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Наукова цінність дисертації, її достовірність та новизна наукових положень підтверджуються ґрунтовною теоретичною базою дослідження та апробацією отриманих результатів. До найбільш значущих здобутків, які відображають новизну дослідження, належать:

- розробка та обґрунтування концептуальної моделі державного регулювання енергетичної безпеки України, а також систематизація критеріїв оцінки досягнення цілей у сфері енергетичної безпеки з урахуванням регуляторного впливу в умовах зростання геополітичних загроз;

- авторське трактування ключових категорій, зокрема:

- «енергетична безпека держави в умовах впливу геополітичних загроз» як стан захищеності національних інтересів у енергетичній сфері, забезпечення доступності якісних енергоресурсів для внутрішніх споживачів із мінімізацією негативного впливу на довкілля.

- «державне регулювання енергетичної безпеки» як цілеспрямовану стабілізуючу діяльність органів влади, спрямовану на координацію та регулювання суб'єктів забезпечення енергетичної безпеки, а також на досягнення балансу інтересів учасників енергетичного ринку,

- «механізми державного регулювання енергетичної безпеки» як комплекс інструментів, способів і важелів впливу, які використовуються для забезпечення енергетичної безпеки, зокрема в умовах криз, воєнного стану чи післявоєнного відновлення;

- уточнення цілей державного регулювання енергетичної безпеки, серед яких: підвищення енергоефективності економіки, диверсифікація енергетичних ресурсів, задоволення потреб споживачів з урахуванням економічності та екологічності, створення конкурентного середовища на енергетичному ринку, стимулювання розвитку національних енергетичних технологій;

- систематизація ключових викликів та загроз, а також потенційних ризиків для енергетичної безпеки України в умовах воєнного стану, посилення геополітичної напруженості та змін міжнародного середовища;

- обґрунтування пріоритетних напрямків державного регулювання енергетичної безпеки з урахуванням особливостей державної політики в особливий період та необхідності захисту національних інтересів.

Ці досягнення відображають вагомий внесок у розвиток теорії та практики державного регулювання енергетичної безпеки України.

Аналіз структури та змісту дисертації.

Автор у роботі чітко визначив об'єкт, предмет та мету дослідження, відповідно до поставленої мети сформульовано основні завдання, результати дисертаційного дослідження викладено у чіткій та логічній послідовності. Здійснений аналіз змісту дисертації дозволяє зробити висновок, що робота є актуальним та цілісним дослідженням, наукові положення, висновки та надані рекомендації дисертаційної роботи доведено до рівня практичних пропозицій та методик та можуть бути використані на практиці.

У першому розділі досліджено теоретичні аспекти щодо визначення дефініції «енергетична безпека», акцентуючи увагу на її складових та значенні для національної безпеки держави. Автор дисертації ефективно інтегрує сучасні наукові підходи та теоретичні моделі, що дозволяють отримати комплексне уявлення про цю категорію, а також вивчає міжнародний досвід регулювання енергетичної безпеки, що є важливим для порівняння з національними практиками.

У другому розділі «Сучасний стан державного регулювання енергетичної безпеки України в умовах геополітичних загроз» охарактеризовано стан

енергетичної безпеки України, досліджуються питання, пов'язані з високою енергетичною залежністю від росії, зношеністю енергетичної інфраструктури, відсутністю достатньо розвиненого внутрішнього ринку відновлювальних джерел енергії. Окремо слід відзначити аналіз правового регулювання та організаційної структури енергетичної безпеки на національному рівні.

Третій розділ вміщує практичні рекомендації щодо удосконалення державного регулювання енергетичної безпеки в Україні. Автор визначає сильні сторони, такі як: потужний потенціал відновлювальних паливно-енергетичних ресурсів, значні поклади уранових руд, достатня кількість міжнародних транспортних коридорів, які проходять територією України, і слабкі сторони енергетичної галузі, а саме: зношеність основних засобів ПЕК; тривалий період впровадження стандартів ЄС в енергетичну сферу; постійне зростання вартості енергоресурсів; високий рівень корупції; руйнування об'єктів енергетичної інфраструктури, низький рівень інвестиційної привабливості енергетичної сфери; відсутність актуальної інформації про стан галузі та пропонує заходи для зміцнення енергетичної незалежності, такі як розвиток відновлювальних джерел енергії, інвестиції в модернізацію інфраструктури, стимулювання екологічності виробництва ПЕК, активізація міжнародної співпраці та інтеграція з іноземними енергетичними ринками. Досить вдало автор вносить пропозиції щодо їх подолання і пропонує концептуальну модель державного регулювання енергетичної безпеки України в умовах впливу сучасних викликів та геополітичних загроз.

У висновках підсумовуються основні результати дослідження, наголошується на важливості розвитку національної енергетичної стратегії та політики, яка повинна базуватись на глибокому розумінні геополітичних загроз та внутрішніх проблем енергетичного сектору.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

Наукова новизна одержаних результатів полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні теоретичних положень і управлінських механізмів державного регулювання енергетичної безпеки України в умовах геополітичних загроз, яка конкретизована у таких положеннях: визначено стратегічні пріоритети в сфері енергетичної безпеки України в умовах посилення загроз глобалізації та розроблено концептуальну модель державного регулювання енергетичної безпеки України, уточнено теоретичні підходи до розуміння механізмів державного регулювання енергетичної безпеки, в умовах окупації частини території України.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження. Аналіз наукових результатів, одержаних автором дисертації, дозволяє позитивно оцінити теоретичне значення роботи для подальшого розвитку науки в області державного регулювання енергетичної безпеки, зокрема в умовах геополітичних загроз. Автор вдало комбінує теоретичні концепції з актуальними реаліями, що дає можливість краще зрозуміти механізми взаємодії енергетичної політики з іншими компонентами національної безпеки.

Теоретико-методологічні положення дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних розробок та практичних рекомендацій. Пропозиції автора можуть бути використані як основа для подальших розробок у сфері енергетичної політики, правового регулювання та інституційної підтримки енергетичної безпеки на національному рівні.

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації

Аналіз змісту анотації та основних положень тексту дисертаційного дослідження Кузя В.А. засвідчив їхню повну ідентичність в частині формулювання мети, об'єкта, предмета, завдань, положень новизни, висновків до розділів, загальних висновків. Загалом зміст анотації відтворює інформацію про методологію дослідження, способи аргументації положень, основні ідеї тексту дисертації, що викладені стисло.

Анотація не містить інформації, яка була б відсутньою в дисертації. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені відповідно до вимог чинного законодавства України.

Повнота викладу положень дисертації в роботах, опублікованих автором. Обґрунтованість та достовірність положень, рекомендацій і висновків дисертаційної роботи Кузя В.А. підтверджується їх апробацією на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, а також публікацією наукових праць у вітчизняних і зарубіжних фахових наукових виданнях. Основні положення та наукові результати дослідження викладені відповідно до стандартів, установлених Міністерством освіти і науки України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук. Дисертаційна робота є самостійним науковим дослідженням.

Результати дисертаційного дослідження відображені автором у 10 публікаціях, з яких 3 статті опубліковані у наукових фахових виданнях України з державного управління, 1 стаття – в зарубіжному науковому виданні, та 6 тез – у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій. Дисертаційне дослідження складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 257

сторінок, обсяг основного тексту 217 сторінок. Робота містить 21 рисунок, 11 таблиць та 10 додатків. Список використаних джерел налічує 259 найменувань.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Кузя В.А. відповідає встановленим вимогам до підготовки та оформлення наукових досліджень, визначеним відповідними нормативними актами, зокрема Порядком підготовки здобувачів вищої освіти та Порядком присудження ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота написана українською мовою із дотриманням наукового стилю та використанням у дослідженні спеціальної термінології. За своєю структурою та оформленням дисертація відповідає вимогам наказу МОН України. Виклад матеріалу загалом подається обґрунтовано, розділи дисертації пов'язані між собою, висновки і пропозиції впливають зі змісту дисертації та отриманих здобувачем результатів. Авторські методичні положення і наукові розробки, пропозиції та рекомендації, наведені в роботі, деталізовані дисертантом і переважно доведені ним до можливості практичного застосування.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Дискусійні положення дисертації та зауваження щодо її змісту.

Дисертаційне дослідження на тему: «Державне регулювання енергетичної безпеки України в умовах геополітичних загроз», виконано на високому науково-теоретичному рівні. Водночас, оскільки окремі його положення є дискусійними, що пов'язано з означенням дисертантом власної позиції окремих досліджуваних проблем, слід зробити певні уточнення, застереження та рекомендації з метою подальшого вдосконалення проблематики, яка досліджується.

1. В дисертаційному дослідженні варто було б більше уваги приділити заходам, запропонованим в Енергетичній стратегії України до 2050 року, які передбачають відновлення енергетичного сектору за найсучаснішими технологіями, зміцнення стійкості системи та посилення енергетичної безпеки України і європейського континенту в цілому.

2. В дисертаційній роботі не достатньо уваги приділено питанням щодо залучення інвесторів, необхідності проведення реформи для лібералізації енергетичного ринку України в умовах повоєнного відродження, здійснення енергетичного переходу, зокрема за рахунок розвитку водневих та біотехнологій, виробництва зеленої сталі та зелених добрив.

3. При розробці алгоритмів виконання еколого-економічного аналізу енергетичного сектору при його екомодернізації на принципах циркулярної економіки. автор на с. 207-208 слушно зазначає, що екологізація енергетичної сфери потребує врахування сучасних принципів стійкого розвитку що, спільно із врахуванням особливостей циркулярної економіки, сприятиме прийняттю державно-управлінських рішень з урахуванням впливу на довкілля та превентивними заходами в умовах кризи електронних відходів та наводить принципи моделі 6 R. На нашу думку. робота суттєво б виграла, якщо б були розглянуті принципи моделі 10 R, з врахуванням питань відповідальності за реалізацію змін та повагу і турботу до навколишнього середовища .

4. В роботі недостатньо уваги приділено питанням розвитку атомної, зеленої, відновленої енергетики України в умовах повоєнного розвитку.

5. Недостатньо уваги приділено участі органів державної влади і місцевого самоврядування в прийнятті рішень щодо розвитку енергетичної сфери, яка безпосередньо впливає на розвиток територій.

Проте відзначені недоліки мають, в основному, дискусійний характер, не є принциповими та не знижують загальний теоретичний і практичний рівень дисертаційного дослідження.

Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертаційна робота Кузя Владислава Анатолійовича на тему «Державне регулювання енергетичної безпеки України в умовах геополітичних загроз» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

Доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри теорії та практики управління
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»

Н.М. Ткачова

